به نام خدا

دستورالعمل تشکیل و راهبری شبکه کتابخانه‌های دانشگاهی و پژوهشی

مقدمه:

کتابخانه‌ها همواره قلب تپنده‌ی دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی بوده‌اند؛ جایی که اندیشه‌ها جان می‌گیرند و دانش مسیر خود را برای گسترش می‌یابد. در جهان امروز که سرعت تولید علم و نیاز به دسترسی به منابع معتبر، بیش از هر زمان دیگری احساس می‌شود، وجود یک شبکه‌ی منسجم و کارآمد از کتابخانه‌های دانشگاهی ضرورتی انکارناپذیر است.

دستورالعمل حاضر با هدف ارتقای کیفیت و کمیت سرمایه‌های انسانی، غنای منابع اطلاعاتی و بهبود خدمات کتابخانه‌ای تدوین شده است. تشکیل «شبکه کتابخانه‌های دانشگاهی و پژوهشی» نه تنها پاسخی به نیازهای علمی و پژوهشی کشور است، بلکه گامی بلند در جهت افزایش کارایی، اثربخشی و بهره‌وری از ظرفیت‌های موجود به شمار می‌آید.

به بیان دیگر، این شبکه بستری خواهد بود برای هم‌افزایی دانش، اشتراک منابع و توسعه خدمات نوین؛ بستری که می‌تواند کتابخانه‌ها را از جزایری پراکنده به مجموعه‌ای هماهنگ و توانمند بدل سازد و آینده‌ای روشن برای پژوهش و آموزش عالی رقم بزند.

ماده ۱: تعاریف و اختصارات

۱-۱. **وزارت عتف:** وزارت علوم، تحقیقات و فناوری؛

۱-۲. **مؤسسه:** شامل دانشگاه، پژوهشگاه، مؤسسهٔ آموزش عالی و پژوهشی وابسته به، یا تأیید شده از سوی وزارت عتف؛

۱-۳. **ایرانداک:** پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران؛

۱-۴. **انجمن:** انجمن علمی کتابداری و اطلاع رسانی ایران؛

۱-۵. **شورای تأمین :** شورای تأمین منابع علمی وزارت عتف؛

۱-۶. **شبکه کتابخانه‌های دانشگاهی:** که از این پس در این سند «شبکه» نامیده می‌شود، ساختاری ارتباطی و تخصصی میان کتابخانه‌های دانشگاهی و پژوهشی کشور است. این شبکه با اتکاء به اهداف مندرج در این دستورالعمل و بهره‌گیری از شورای منتخب اعضاء، بستری هماهنگ برای هم‌افزایی علمی، ارتقای کیفیت خدمات، توسعه منابع اطلاعاتی و تقویت جایگاه کتابخانه‌های دانشگاهی و پژوهشی فراهم می‌آورد.

۱-۷. **شورا:** شورای شبکه کتابخانه‌های دانشگاهی و پژوهشی؛

۱-۸. **کتابخانه:** کتابخانه‌های دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها، مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی

۱-۹. **منابع:** شامل منابع انسانی، منابع مالی و منابع علمی

تبصره ۱: کتابخانه‌های تخصصی زیرمجموعه سایر دستگاه‌ها و مؤسسات غیر دولتی مشمول این آئین‌نامه نیستند، در مواردی ممکن است به آنها خدمات محدودی داده شود.

ماده ۲: اهداف و مأموریت‌ها

هدف این دستورالعمل، ارتقای کیفیت و کمیت مجموعهٔ سرمایه انسانی، منابع اطلاعاتی و خدمات کتابخانه‌های دانشگاهی و پژوهشی و افزایش کارایی، اثربخشی و بهره‌وری از منابع موجود کتابخانه‌های عضو «شبکه»، از طریق ایجاد هم‌راستایی، تفاهم و همکاری میان کتابخانه‌های دانشگاهی و پژوهشی است.

شبکه در راستای هماهنگی میان همه کتابخانه‌های دانشگاهی و پژوهشی، مأموریت‌های زیر را بر عهده دارد:

۲-۱. هماهنگی مؤسسات در سیاست‌گذاری: همکاری، هماهنگی و هم‌راستایی مؤسسات در سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی منابع کتابخانه‌های دانشگاهی و پژوهشی، اعم از منابع انسانی، و منابع مالی و خدمات حاصل، با رعایت صرفه و صلاح و به منظور افزایش کارایی، اثربخشی و بهره‌وری نظام علمی، پژوهشی و فناوری مؤسسات آموزش عالی کشور؛

۲-۲. مجموعه‌سازی: سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی برای مجموعه‌سازی کتابخانه‌های دانشگاهی و پژوهشی و همکاری میان کتابخانه‌ها در برنامه‌های تأمین منابع، تحویل مدرک، امانت بین کتابخانه‌ای و ایجاد واسپارگاه‌های ملی دانشگاهی و پژوهشی؛

۲-۳. سازماندهی منابع: گسترش همکاری در سازماندهی و پردازش اطلاعات و بالا بردن سطح دسترسی و کشف دانش پیدا و پنهان در مؤسسات دانشگاهی و پژوهشی؛

۲-۴. یکپارچه‌سازی خدمات: گسترش همکاری و اشتراک منابع علمی، مشارکت در تأمین مدرک و یکپارچه‌سازی خدمات علمی - پژوهشی در کتابخانه‌های دانشگاهی و پژوهشی با ایجاد و نظارت بر فهرستگان کتابخانه‌های دانشگاهی و پژوهشی؛

۲-۵. تسهیل همکاری میان مؤسسات: همکاری، هماهنگی و هم‌راستایی با همه کتابخانه‌های دانشگاهی و پژوهشی تحت پوشش وزارت عتف و همکاری با کتابخانه‌های سایر مؤسسات و دستگاه‌های دیگر در ارائهٔ خدمات کتابخانه‌های دانشگاهی، پژوهشی و تخصصی به یکدیگر، در چارچوب سیاست‌های نظام دانشگاهی؛

۲-۶. تسهیل ارتباطات کتابخانه‌ها: فراهم ساختن بستر مناسب برای اشتراک دانش تخصصی و حرفه‌ای و تبادل تجربه‌ها با آسان‌سازی ارتباط‌ها، گفت‌وگو و همکاری میان کتابداران و کتابخانه‌ها؛

۲-۷. تسهیل ارتباط مدیران: آسان‌سازی تعامل و ارتباطات تخصصی میان مدیران و راهبران کتابخانه‌های دانشگاهی و پژوهشی؛

۲-۸. آموزش: آموزش و توانمندسازی منابع انسانی کتابخانه‌ها برای همگام‌کردن آنها با تغییرات روز؛

۲-۹. پژوهش: احصای نیازمندی‌های پژوهشی کتابخانه‌های دانشگاهی و پژوهشی در راستای مأموریت‌های محوله و پیگیری انجام آنها؛

۲-۱۰. استانداردسازی: همکاری و هماهنگی در راستای پیاده‌سازی استاندارد کتابخانه‌های دانشگاهی و پژوهشی و ارزیابی سالیانه بر پایه آن؛

۲-۱۱. ارزیابی: همکاری با انجمن در ارزیابی کتابخانه‌ها و کتابدارانِ کتابخانه‌های دانشگاهی پژوهشی بر اساس استانداردهای کتابخانه‌های دانشگاهی.

ماده ۳: ارکان شبکه

۳-۱. شورا؛

۳-۲. دبیرخانه

۳-۱. شورا

۳-۱-۱. اعضای حقوقی

الف) رئیس شورا: رئیس ایرانداک رئیس شورا است. رئیس شورا پاسخگوی عملکرد شورا در برابر وزارت عتف و همچنین نمایندهٔ شورا در مراجع بالادست است.

ب) **نمایندهٔ معاون پژوهشی وزارت عتف:** مدیرکل دفتر حمایت و پشتیبانی امور پژوهشی به عنوان نمایندهٔ معاونت پژوهشی در شورا است؛

پ) رئیس هیئت مدیره انجمن

۳-۱-۲.اعضای حقیقی

الف) نمایندگان مؤسسات (اعضای حقیقی) : نمایندگان دانشگاه‌ها اعضای حقیقی شورا هستند. ۱۲ عضو حقیقی شورا از بین نمایندگان مناطق ده‌گانه وزارت علوم تحقیقات و فناوری به شرح زیر انتخاب می‌شوند.:

منطقه	استان‌ها	تعداد نماینده
۱	تهران و البرز	۳
۲	گیلان، مازندران و گلستان	۱
۳	آذربایجان شرقی، غربی، اردبیل و زنجان	۱
۴	مرکزی، قم، قزوین و همدان	۱
۵	کرمانشاه، کردستان، ایلام و لرستان	۱
۶	اصفهان، یزد و چهار محال و بختیاری	۱
۷	فارس، بوشهر و کهکیلویه و بویر احمد	۱
۸	کرمان، هرمزگان و سیستان و بلوچستان	۱
۹	خراسان رضوی، شمالی، جنوبی و سمنان	۱
۱۰	خوزستان	۱
جمع		۱۲ عضو حقیقی

۱۲ عضو حقیقی شورا با حکم معاون پژوهشی وزارت عتف برای سه سال به عضویت شورا در می‌آیند و گزینش دوبارهٔ آنها نیز منعی ندارد؛

تبصره ۲ : در هر منطقه یک عضو علی‌البدل انتخاب می‌شود. چنانچه فردی از عضویت شورا به هر دلیلی کنار رفت، فرد علی‌البدل از مناطق ده‌گانه جایگزین می‌شود، نه فرد جایگزین شدهٔ وی در مؤسسه تابعه.

ب) **دبیر شورا:** دبیر شورا با پیشنهاد رئیس شورا از میان اعضای حقیقی شورا انتخاب می‌شود و زیر نظر وی کار می‌کند و با حکم معاون پژوهشی وزارت عتف برای سه سال منصوب می‌شود.

۳-۱-۳. نشست‌های شورا: نشست‌های شورا، ده بار در سال برگزار می‌شوند. برنامهٔ برگزاری نشست‌های هر سال، برای شش ماه نخست، در پایان بهمن سال پیش از آن و برای شش ماه دوم، در پایان مرداد همان سال از سوی دبیرخانهٔ شورا اعلام می‌شود. اگر نیاز باشد، با دعوت رئیس شورا می‌توان نشست‌های بیشتری را نیز برگزار کرد. نشست‌های شورا با حضور رئیس و دست‌کم نیمی دیگر از اعضاء رسمیت می‌یابد. تصمیم‌های شورا با رأی دست‌کم نیم به‌علاوهٔ یک اعضای حاضر گرفته می‌شوند. هر یک از نمایندگان مؤسسات که عضو شورا نیستند، می‌توانند بدون حق رأی در نشست‌های شورا شرکت کنند. رئیس شورا نیز می‌تواند متخصصانی را بدون حق رأی برای شرکت در نشست‌های شورا دعوت کند؛

۳-۱-۳-۱. شرکت در نشست‌های شورا: شرکت همهٔ اعضاء در نشست‌های شورا ضروری است. اگر هر یک از اعضاء نتواند در نشستی شرکت کند، شایسته است تا هفت روز کاری پیش از تاریخ برگزاری نشست، موضوع را به آگاهی دبیرخانهٔ شورا برساند. اگر هر یک از نمایندگان مؤسسات از عضویت در شورا کناره‌گیری کند یا دارای غیبت موجه در چهار نشست در یک سال یا غیبت غیرموجه در دو نشست در یک سال باشد، رئیس شورا عضو علی‌البدل را برای صدور حکم به معاون پژوهشی وزارت عتف معرفی خواهد کرد. تشخیص موجه یا غیرموجه بودن غیبت با رئیس شورا است. آگاهی‌رسانی غیبت به دبیرخانهٔ شورا در کمتر از هفت روزِ کاری تا تاریخ برگزاری هر نشست، غیبت غیرموجه شناخته می‌شود؛

۳-۱-۴.کارگروه‌های تخصصی: شورا می‌تواند به منظور انجام مأموریت و وظایف خود،کارگروه‌های تخصصی گوناگونی را با عضویت اعضای شورا تشکیل دهد (ترجیحاً با بهره‌گیری از کمیته‌های موجود در انجمن) و بخشی از اختیارات خود را نیز به این کارگروه‌ها واگذار نماید؛

۳-۱-۵. دستور نشست شورا: دستور نشست شورا سندی است که دبیرخانهٔ شورا با مشارکت اعضاء و با تأیید رئیس شورا تهیه می‌کند و دست‌کم دو روز کاری پیش از برگزاری نشست در اختیار اعضاء قرار می‌دهد تا آنها را از محتوای نشست آگاه سازد.

۳-۱-۶. صورت‌جلسهٔ شورا: صورت‌جلسهٔ شورا سندی است که دستاوردها و تصمیم‌های شورا در هر نشست را نشان می‌دهد و به امضای همهٔ اعضای حاضر در شورا می‌رسد. صورت‌جلسه‌های شورا در پایگاه وب دبیرخانهٔ شورا در دسترس اعضاء قرار می‌گیرد.

۳-۱-۷. وظایف و اختیارات شورا

- تدوین دستورالعمل برای توسعه و ارتقای منابع علمی و همکاری با شورای تأمین منابع علمی وزارت عتف؛
- تدوین دستورالعمل برای سازماندهی، پردازش و دسترسی به منابع و همکاری با سازمان‌های مرتبط؛
- تدوین دستورالعمل برای اشاعهٔ منابع علمی کتابخانه‌ها و توسعهٔ فهرستگان کتابخانه‌های دانشگاهی و پژوهشی؛
- تدوین دستورالعمل برای منابع انسانی کتابخانه‌های دانشگاهی و پژوهشی و همکاری با معاونت منابع انسانی وزارت عتف و سازمان امور اداری و استخدامی کشور؛
- مستندسازی و تدوین گزارش‌های ماهانه/ سالانه؛
- ارائهٔ مشاوره اطلاعاتی به مؤسسات علمی، دانشگاهی و پژوهشی سراسر کشور؛
- برگزاری دوره‌های آموزشی برای توسعه شایستگی‌ها و مهارت‌ها؛
- ارزیابی و پیشنهاد مسیر ارتقای شغلی کتابداران کتابخانه‌های دانشگاهی و پژوهشی؛
- سطح بندی کتابخانه‌های دانشگاهی و پژوهشی و کمک به ارتقای دائمی آنها؛
- ارزیابی و سطح بندی حرفه‌ای- مهارتی کتابداران بر پایه استاندارد کتابخانه‌های دانشگاهی.

۳-۲.دبیرخانهٔ شورا

دبیرخانهٔ شورا در ایرانداک است و زیر نظر رئیس شورا کار می‌کند. رئیس شورا می‌تواند انجام همه یا بخشی از امور دبیرخانهٔ شورا را با تأیید شورا، به دبیر شورا واگذار کند و برای انجام امور دبیرخانه، نیروی انسانی لازم را افزون بر سقف پست‌های سازمانی خود، با تأیید نماینده معاونت پژوهشی، پیگیری و به کار گیرد.

دبیرخانهٔ شورا وظایف زیر را بر عهده دارد:

- تنظیم دستور نشست و صورت‌جلسهٔ شورا؛
- برنامه‌ریزی، تشکیل و پشتیبانی نشست‌های شورا و مجمع عمومی نمایندگان؛
- مدیریت اطلاعات و مستندات شورا و ثبت، سازمان‌دهی و نگهداری آنها؛
- ابلاغ مصوبه‌های شورا به ذی‌نفعان و نظارت بر اجرای آنها و ارائهٔ گزارش به شورا؛
- ثبت و گزارش عملکرد شورا و گزارش به ذی‌نفعان؛
- ساخت، نگهداری و روزآمدسازی پایگاه وب شورا؛
- نظارت بر نگهداری، و روزآمدسازی فهرستگان کتابخانه‌های دانشگاهی و پژوهشی؛
- پشتیبانی عمومی از کار شورا و تأمین فضای کار، تجهیزات و ملزومات کار شورا؛
- ارائهٔ خدمات آموزشی به مؤسسات در زمینهٔ مأموریت‌های شورا

ماده ۴. تصویب و اجرا

این دستورالعمل در ۴ ماده و ۲ تبصره در تاریخ ۱۴۰۴/۱۱/۸ به تصویب معاون پژوهشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری رسید. اجرای این دستورالعمل از تاریخ ابلاغ در کلیه دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی و پژوهشی الزامی می‌باشد.

سید مهدی ابطحی

سرپرست معاونت پژوهشی